

Ü V E G és H O M O K

TDK 2016 / Mester-Csiki Borbála

Munkámban két anyag kapcsolatát vizsgáltam. Az üvegét és a homokét. Azt tanulmányoztam, hogy hogyan lehet vizuális formába önteni egy elméleti tényt, mely az üveg és a homok közötti különleges viszony, az átalakulás, hasonlóság és különbözőség egyidejű megtestesítője. Mindkettő anyag szilárd, saját fizikai és kémiai tulajdonággal rendelkezik. Az egyikkel a gyerekek játszanak, míg a másik megvág, ha nem vigyázunk, az egyik tömör szilánkokat alkot, míg a másik kifolyik a kezünkből. A homok durva, szemcsés, az üveg tömör és átlátszó. Egyik magában hordozza a másik lehetőségét, mégis más és más dolgokra lehet őket felhasználni. Két anyag, melyek fizikai megjelenésükben nem hasonlíthatnak, mégis ugyanazon molekulák alkotják őket, azonos vegyületek teljesen más megjelenési formái. Arra a különleges viszonyra akartam felhívni a figyelmet, hogy azonos alkotóelemekből, azonos fizikai törvények alapján ilyen szintű különbségeket mutató anyagok jönnek létre. Ez a természeti különlegesség megmutatja, hogy a természetben sincs semmi sem determinálva, a fizika törvényei nem egy előre leírható módon formázzák a világot, más és más megjelenésű anyagok alakulhatnak ki és a véletlennek is nagy szerepe van a valóság kialakulásában.

Mielőtt nekiálltam elkészíteni a tényleges alkotást, hosszú gondolkodási folyamat eredményeként jutottam el addig, hogy hogyan és miért úgy akarom elkészíteni az alkotást. Anyagok kapcsolatát sokféleképpen lehet ábrázolni. Stilizálással, egymásba olvasztással, szoborral vagy festéssel. Azonban én konkrétabb módszerrel akartam megjeleníteni a dolgozatom tárgyát. Mivel a valóságban létező anyagokkal foglalkoztam és nem teljesen elméleti, hanem valós kémiai kapcsolatot akartam ábrázolni, a fotózást választottam módszeremül. Az anyagok valós és nem az én elmém által átszűrt és újraalkotott mását akartam megmutatni, hanem már egy meglévő köteléket akartam kiragadni a valóság szövetéből, felnagyítani és ezzel lehetőséget adni a szemlélőnek, hogy belegondolhasson abba, hogy a fizikai valóságunk ilyen kis szegletében mennyi lehetőség és különlegesség van, mely nem csak esztétikai, művészeti gondolatokat ébreszthet, hanem a tudomány érdeklődését is felkeltheti. Hogyan változik a homok üveggé? Felhevítjük. De miután lehűl, ugyanolyan hőmérsékletre, mint előtte, megtartja új formáját és tulajdonságait.

A vizualizálás eszközeül a fotózást választottam, azonban a megvalósítás módja is el kellett döntenem. Miként lehet egy molekulaszintű kapcsolatot ábrázolni két anyag ember léptékű képeivel? Az üveg és a homok viszonyát egymáshoz képesti elhelyezkedésével, a kompozícióval lehetett megmutatni. Azonban nem azt akartam ábrázolni, hogy a két anyag megegyezik, hanem magára a kapcsolatra akartam tenni a hangsúlyt. Kézenfekvő megoldás lett volna az olvasztás, mint az „egymásba olvadás”, azonosság direkt megjelenítésének módszere, azonban én az üveget és a homokot két különálló anyagként akartam megmutatni, megőrizve az egymástól független identitásukat. Nem a határállapotot akartam ábrázolni, hanem a külön megjelenő anyagok mégis folyamatosan jelen lévő hasonlóságát. Így tehát nem akartam művi beállítást, sem olyan kompozíciót, mely összemossa a két anyagot. Két anyagot hogyan lehet egymás mellett elhelyezni úgy, hogy sugallja a kettő közötti szoros kapcsolatot? A kapcsot természetességére, állandóságára akartam fektetni a hangsúlyt, egy természetesebb beállítást kerestem. A vizualizáció célja az volt, hogy megmutassuk, hogy két különböző anyag, melyeknek saját megjelenésük és saját tulajdonságaik vannak annak ellenére, hogy molekulaszinten azonos alkotóelemekből tevődnek össze.

A törést találtam, mint számomra a feladathoz illő megoldást. A törésnél mindkettő anyag megtartja a különálló megjelenését, mindkettő a maga valójában jelenik meg, csak az egymáshoz való viszonyuk, a megjelenésük kerül egy olyan szimbolikus kompozícióba, mely a felszín megtörésével a dolgok mélyére való tekintést szimbolizálja. A sértetlen szilánk felülete mögött átsejlő és a töréseken át feltörő homok olyan kettőst alkotnak melyek kifejezik a rejtett kapcsolatot. Az üveg törött felszíne olyan, mint a látszat és ennek megtörése miatt felszínre kerülő homok olyan, mintha a rejtett igazság lenne, az eltemetett valóság melyet akkor tekinthetünk meg, ha megbontjuk a felszínes látványt és a dolgok mélyére tekintünk. A létrejövő törésvonalak és szétrepülő szilánkok olyan véletlenszerű mintákat hoznak létre melyek hangsúlyozzák a két anyag természetességét, nem korlátozzák a vizualizáció üzenetét egy láthatóan mesterséges beállítással, hanem kiterjesztik a kiemelt gondolatot a beállítás természetességével olyan szintre, mely a két anyag általános létezésében megjelenő kapcsolatot emeli ki. A kettő anyag kötelékének ábrázolásához felhasznált vizuális eszközök bármikor előfordulhatnak a környezetünkben, a képek csak hangsúlyoznak egy már meglévő részletet a valóságból, ezzel tágítva ki a pillanatnyi kép mondanivalóját. A molekuláris kötelék a két anyag között olyan tulajdonság mely állandóan jelen van, és csak egy kis figyelemre van szükségünk, hogy észrevegyük különlegességét és értékelhessük azt.

A két anyag rejtett kapcsolatának vizualizálásán túl az alkotás formába öntésének módja a világ megismerésének és leírásának metódusát tükrözi. A valóságot nem tudjuk pontosan leírni, nem tudjuk pontosan megragadni. A mérnökök több oldalas számításokat végeznek a fizika ismert törvényeinek segítségével próbálják megfogni a valóságot és leírni, hogy mi fog történni bizonyos faktorok felhasználásával. Ezek a számítások legjobb esetben is csak közelítik a valóságot, a kockázat, az ismeretlen tényező és még sok megjósolhatatlan faktor akár teljesen váratlan eredményekhez is vezethetnek. A ráció csak korlátozott mértékben lehet jelen a megismerés metódusában, sokszor a tapasztalaton alapuló intuíció hasonlóan fontos szerepet játszhat. Míg a statikusok számolása ráción alapulnak, a tapasztalaton alapuló döntések nagyban megkönnyítik a munkájukat. Az alkotásom elkészülése közben az irányított véletlent használtam fel. A ráció a kompozícióban és az előkészületekben jelenik meg, míg a végkimenetel, a végső mű a törés következtében véletlenszerűen kialakult mintázatokban jelenik meg. Lefektettem a 3 centiméter vastag enyhén nedves homokréteget a földre, majd ráhelyeztem az üveglapot. A törés milyenségét is valamilyen szinten meg tudtam előre választani azzal, hogy milyen magasságból, milyen intenzitással és milyen eszközzel végeztem el a törést. Mindezek ellenére a végkimenetelt, nem tudtam megjósolni, a műalkotás a véletlen műve lett, ezzel kiemelve a természetességét, az állandóságát. Ezt a folyamatot irányított véletlennek hívnám. Párhuzamot lehet vonni a művész és a mérnök módszere között, amikor a világ megismeréséről van szó. Mindkettő valamilyen racionális eszközzel kezd. A statikus nagy pontosságú, de közelítő számításokat végez, a művész eldönti, hogy milyen papírt használ, milyen kompozíciót milyen módszerrel örökít majd meg. Az igazi különbség a ráció és az intuíció egymáshoz viszonyított arányában van. Az egyik próbál csak az értelem módszereivel dolgozni, míg a másik szabad utat enged a megérzésnek és az előreláthatatlannak. A véletlen minden módszerben egy ki nem szűrhető faktor. Én a saját megközelítemben nagyobb arányt hagytam a véletlennek a végső alkotás kialakításában, azonban ez nem azt jelenti, hogy nem adtam keretet a megvalósításnak. Ez azt jelenti, hogy a két anyag természetességét növelem egy olyan megjelenési formával, mely idézi a természetben bárhol és bármikor kialakulható formákat, ezzel tágítva ki a jelentést a képnek. Ezért lett irányított véletlen.

A kész kompozícióból kiragadott közeli képek kiemelnek bizonyos részleteket, melyek a véleményem szerint hangsúlyozzák műalkotás mögöttes mondanivalóját. Ezeken a képeken olyan részletek láthatóak melyek sugallják a két anyag látszaton túli mélyebb kapcsolatát. A sima felületen futó repedés vonala és az azon át kitüremkedő homok, vagy az összezúzott felület, ahol az üvegszilánkok keveredése a homok ráncokkal olyan képeket alkotnak, ahol mindkettő anyag önmagát képviseli, de a kép összességében megjeleníti az általam kiválasztott gondolatot.

A vizualizálásra választott módszerem kiválasztásakor fontos szempont volt az anyagok valós megjelenítése. A két anyag molekulaszintű kapcsolata olyan tulajdonság mely nem esztétikai hanem elméleti kérdés, ezért a kémiai és fizikai kötelék megjelenítésére a saját kezem által alkotta valóság helyett a mindnyájunkat körülvevő és mindenki által, bár szubjektíven, de felfogható környezetet fotóval örökítettem meg. Az alkotás elkészítésének módszere az irányított véletlen. Mivel a környezetünket semmilyen módszerrel, még mérnöki számításokkal sem tudjuk teljesen leírni, ezért amikor a természet egy elemét akarom megmutatni, nagyobb teret engedtem a véletlennek, mely egy midig jelen lévő faktor, és hagytam, hogy természetes formák jöjjenek létre. Ezek a véletlenszerű minták jobban összekapcsolják a művet az objektív fizikai valósággal, rámutatva a tényre, hogy amit én itt most megmutatok az csak a valóság egy kiragadott darabja, mely mindig jelen van én most csak kiemelem, hogy megállhassunk, belegondolhassunk és értékelhessünk egy olyan jelenséget, mely misztikusabb és több lehetőséget hordoz magában mint gondolnánk.

